

Wet op de rechtsbijstand

Citation for published version (APA):

Spronken, T. (1995). Wet op de rechtsbijstand. *Trema : tijdschrift voor de rechterlijke macht*, (3), 85-88.

Document status and date:

Published: 01/01/1995

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Wet op de rechtsbijstand

Op 1 januari 1994 is de Wet op de rechtsbijstand (WRB) in werking getreden (Stb. 1993, 775). In dit artikel worden de belangrijkste wijzigingen behandeld die de WRB heeft aangebracht in de organisatie van de gefinancierde rechtsbijstand en worden enige knel- en probleempunten besproken.

Inleiding

De grond voor de wijziging van de Wet op de rechtsbijstand aan on- en minvermogenden vindt zijn oorzaak in een (politiek) noodzakelijk geachte poging de kosten van de gefinancierde rechtsbijstand beheersbaar te maken. De drie belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de Wet rechtsbijstand aan on- en minvermogenden (WROM) zijn de nieuwe organisatiestructuur van de gefinancierde rechtsbijstand, een restrictiever toevoegingsbeleid en de wijziging van de inkomensgrenzen en eigen bijdragen van de rechtzoekenden.

Centralisering van toevoegingen en vergoedingen

Onder de WROM werden de toevoegingen van rechtsbijstandverleners (advocaten en deurwaarders) aan rechtshulpzoekenden verleend door de arrondissementsgewijs gevestigde bureau's voor rechtshulp, de feitelijk daarin geïncorporeerde raden voor rechtsbijstand in strafzaken en de voorzitters van de rechtbanken en hoven in strafzaken ingevolge de art. 41 Sv e.v. De piketregeling werd arrondissementsgewijs op aanwijzing van de deken van de plaatselijke orde van advocaten georganiseerd.

In de WRB is de toevoegingsbevoegdheid gecentraliseerd. Hofressortsgewijs zijn er raden voor rechtsbijstand gevestigd die rechtspersoonlijkheid hebben en die verantwoordelijk zijn voor de organisatie van en het toezicht op de verlening van gefinancierde rechtsbijstand op basis van een door de Minister van Justitie vastgesteld budget (art. 2-9 en 42 WRB). De raad voor rechtsbijstand stelt daartoe een jaarplan op dat de goedkeuring van de minister van Justitie behoeft. Aan iedere raad voor rechtsbijstand is een bureau rechtsbijstandvoorziening verbonden dat tot belangrijkste taak heeft zowel in civiele en bestuursrechtelijke zaken als in strafzaken toevoegingsaanvragen te toetsen en af te handelen, vergoedingen aan rechtsbijstandverleners vast te stellen en controle uit te oefenen op de werkzaamheden van rechtsbijstandverleners (art. 10-11 WRB).

Concreet betekent dit dat alle toevoegingen binnen een hofressort worden verstrekt door het bureau rechtsbijstandvoorziening. De art. 41 Sv e.v. zijn daartoe gewijzigd in die zin dat de voorzitters van rechtbanken en hoven in de gevallen van ambtshalve toevoegingen bij verdachten in voorlopige hechtenis of personen die rechtens van hun vrijheid zijn beroofd het bureau rechtsbijstandvoorziening last geven tot toevoeging van een advocaat. Ook art. 40 Sv is gewijzigd: het bureau rechtsbijstandvoorziening verzorgt de organisatie van de piketdienst.

* Advocaat bij de Advocatenpraktijk Rijksuniversiteit Limburg en universitair docent verbonden aan de Vakgroep strafrecht en criminologie Rijksuniversiteit Limburg.

Ook de verificatie, vaststelling en uitbetaling van de toevoegingsvergoeding, alsmede de uitvoering van de voorschotregeling voor advocaten vindt plaats door het bureau rechtsbijstandvoorziening en niet meer door de griffies van de gerechten. De mogelijkheid voor de rechter om een toevoeging te vernietigen (art. 15a lid 2 WROM) is vervallen evenals de mogelijkheid voor de rechtshulpverlener tussenkomst te vragen aan de president van de rechtbank van de weigering van de toevoeging door het bureau voor rechtshulp ingevolge art. 22 WROM. Het bureau rechtsbijstandvoorziening kan toevoegingen intrekken op grond van de in art. 33 WRB genoemde gronden, bijvoorbeeld bij onjuiste opgave van financiële draagkracht van de rechtzoekende of bij niet betaling van de eigen bijdrage. Bij weigering of intrekking van de toevoeging kan de belanghebbende bezwaar aantekenen bij een aan iedere raad voor rechtsbijstand verbonden bezwarencommissie, waarna beroep openstaat ingevolge de Awb (aanpassingswet Awb III, Stb. 1993, nr. 690). Dezelfde regeling geldt indien de toegevoegde rechtshulpverlener het niet eens is met de vastgestelde vergoeding.

De wijze waarop de vergoedingen worden vastgesteld is nader geregeld in het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 1994 (Stb. 1994, nr. 33).

De rechtshulpverleners

In het kader van de WROM konden advocaten en gerechtsdeurwaarders worden toegevoegd. De bureau's voor rechtshulp verleenden ook zelf (eerste lijns) rechtshulp. Art. 13 WRB bepaalt dat toegevoegde rechtsbijstand kan worden verleend door advocaten (die zich daartoe moeten inschrijven bij de raad voor rechtsbijstand) notarissen, gerechtsdeurwaarders, anderen met wie de raad voor rechtsbijstand een overeenkomst is aangegaan tot het verlenen van rechtsbijstand op bepaalde rechtsgebieden en de stichting rechtsbijstand. De bureau's voor rechtshulp zijn opgegaan in stichtingen rechtsbijstand, die in elk arrondissement zijn gevestigd en door de raad voor rechtsbijstand worden gefinancierd (art. 4 WRB). De stichting rechtsbijstand verzorgt spreekuren voor minder draagkrachtigen (een half uur per persoon) en mag daarop gedurende twee uur gratis rechtsbijstand verlenen en kan vervolgens ook verdergaande (processuele) rechtsbijstand verlenen op grond van een toevoeging door het bureau rechtsbijstandvoorziening (art. 19 WRB). Deze bepaling is als compromis tot stand gekomen na diepgaande onderhandelingen tussen het Ministerie van Justitie en de Nederlandse Orde van Advocaten. Daarbij speelden goedkope en laagdrempelige rechtshulp enerzijds en onafhankelijkheid van de rechtshulpverlener ten opzichte van de overheid, alsmede kwaliteits- en concurrentie-overwegingen anderzijds een belangrijke rol. De advocatuur heeft niet meer het vanzelfsprekende monopolie op toevoeging bij tweede lijns rechtshulp. Ook met andere rechtshulpverleners kan de raad voor rechtsbijstand overeenkomsten sluiten voor het verlenen van rechtshulp. Met name hierbij heeft de raad voor rechtsbijstand mogelijkheden lagere vergoedingen overeen te komen dan normaliter in geval van een toevoeging zou moeten worden uitbetaald, of kunnen vaste vergoedingen worden overeengekomen, ongeacht de verrichtingen.

Advocaten die wensen te worden toegevoegd dienen te zijn ingeschreven bij de raad voor rechtsbijstand in het ressort waarin zij zijn gevestigd en dienen in dat geval ook te voldoen aan de inschrijvingsvoorwaarden (art. 15-17 WRB, uitzonderingen daargelaten zie art. 16 WRB). Deze inschrijvingsvoorwaarden bevatten o.a. een minimum en een

maximum aantal zaken waarvoor een advocaat jaarlijks kan worden toegevoegd, kwaliteitseisen op bepaalde rechtsgebieden en eisen voor wat betreft de kantoororganisatie en verslaglegging van de advocaat. Inschrijving kan worden doorgehaald als de advocaat niet voldoet aan de voorwaarden of de verleende rechtsbijstand niet voldoet aan eisen van doelmatigheid. Dit laatste wordt vooral gecontroleerd aan de hand van de door de advocaat ingediende verzoeken om toekenning van een vergoeding. Tegen een doorhaling van de inschrijving staat bezwaar en beroep ingevolge de Awb open (art. 45-46 WRB).

Restrictiever toevoegingsbeleid

De criteria voor toevoeging zijn vastgelegd in art. 12 WRB en verder uitgewerkt in het Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria (Stb. 1994, nr. 32). Op zichzelf zijn deze criteria ten opzichte van de WROM niet echt veranderd. Het verzoek mag niet kennelijk van iedere grond zijn ontbloeit en de kosten moeten in een redelijke verhouding staan tot het belang van de zaak. Nieuw is de uitdrukkelijke bepaling in art. 12g WRB dat het een belang moet betreffen waarvan de behartiging redelijkerwijs niet aan de verzoeker zelf of de bijstand van een andere persoon of instantie kan worden overgelaten. Uit het beleid dat het afgelopen jaar gevoerd is blijkt dat het bureau rechtsbijstandvoorziening snel geneigd is om aan te nemen dat de rechtzoekende zijn juridische probleem wel zelf kan regelen en pas in een stadium dat dit fout is gelopen, bereid is een advocaat toe te voegen. Ook wordt steeds bekeken of er niet een andere (goedkopere) voorziening is zoals de stichting rechtsbijstand, burgerraadsleden, gemeentelijke kredietbank etc. Verder dienen bij de toevoegingsaanvragen te worden gemotiveerd waarom de verzoeker rechtsbijstand nodig heeft en bescheiden te worden overgelegd waaruit blijkt dat betrokkene zelf al het nodige heeft gedaan. Dit heeft tot verzuchtingen bij de advocatuur geleid: in de eerste plaats wordt door het bureau rechtsbijstandvoorziening eigenlijk verwacht dat een zaak al wordt onderzocht vóórdat een toevoeging wordt verstrekt en verder vergt het motiveren van de aanvragen veel tijd.

Wijziging inkomensgrenzen en eigen bijdragen

De meest ingrijpende wijziging voor de rechtzoekende is wel de wijziging van de inkomensgrenzen en eigen bijdragen die per 1 januari 1994 is ingegaan. Een voorbeeld ter vergelijking: in 1993 kwam een alleenstaande met een netto inkomen van f 2850 nog in aanmerking voor een toevoeging. Voor gehuwden, samenwonenden en één-oudergezinnen was het maximum netto inkomen f 3025. De eigen bijdrage bedroeg in dat geval f 645. Per 1 januari 1994 zijn de inkomensgrenzen f 2100 en f 3000 voor respectievelijk alleenstaanden en gehuwden/samenwonenden of één-oudergezinnen en bedraagt de eigen bijdrage in dat geval f 980. Thans (per 1 januari 1995, Besluit wijziging inkomensgrenzen WRB januari 1995, Stcrt. 1994/249) zijn de inkomensgrenzen f 2140 en f 3055 en bedraagt de hierbij behorende eigen bijdrage f 1325. Ook bij de relatief lage inkomens van ongeveer f 1500 respectievelijk f 2200 per maand is al een eigen bijdrage verschuldigd van f 355.

Eigen bijdrage in strafzaken

De Wet op de rechtsbijstand is per bij Wet van 29 juni 1994 (Stb. 1994, nr. 501) gewijzigd en daarbij is ook de eigen bijdrage voor toevoegingen in strafzaken ingevoerd. Het nieuwe art. 43 van de WRB bepaalt dat de rechts-

bijstand in strafzaken kosteloos is, in de gevallen waarin ambtshalve toevoeging plaatsvindt op grond van de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering (art. 43 Sv) of het Wetboek van Strafrecht, de Uitleveringswet en de Wet bijzondere opnemings in psychiatrische ziekenhuizen. Dit betekent dat alleen degenen die rechtens van hun vrijheid zijn beroofd zonder meer voor kosteloze rechtsbijstand in aanmerking komen. Hierbij moet worden opgemerkt dat ervan uit mag worden gegaan dat een verplichting tot ambtshalve toevoeging ook bestaat indien er hangende een strafvervolg voorlopige hechtenis is toegepast en het daartoe strekkende bevel is geschorst of opgeheven (HR 1 juni 1993, NJ 1994, 67).

Volgens het nieuwe art. 44 WRB kan het bureau rechtsbijstandvoorziening een raadsman toevoegen indien er geen voorlopige hechtenis is toegepast. Een eigen bijdrage is dan niet verschuldigd indien het een rechtzoekende betreft wiens inkomen niet meer bedraagt dan genoemd in art. 35, derde lid onder a WRB. Dus bij een inkomen van de laagste categorie is geen eigen bijdrage verschuldigd (art. 44 lid 2 WRB). Volgens de criteria van januari 1995 vallen alleenstaanden met een netto inkomen tot f 1270 per maand en niet alleenstaanden met een netto inkomen tot f 1810 per maand onder deze laagste categorie. Rechtzoekenden met een hoger inkomen dienen een eigen bijdrage te betalen.

De eigen bijdrage hoeft niet te worden betaald indien de zaak eindigt door vrijspraak of zonder het opleggen van een straf of maatregel (art. 44 lid 3 WRB). Deze bepaling is opgenomen omdat anders de rechtzoekende gebruik zou moeten maken van de procedure ex art. 591a Sv om zijn eigen bijdrage vergoed te krijgen.

Geen eigen bijdrage hoeft te worden opgelegd bij toevoeging van een raadsman aan hen die zich anders dan als verdachte of veroordeelde laten bijstaan: beledigde partij/slachtoffer of getuigen (art. 44 lid 4 WRB).

Bij de behandeling van de WRB in de Tweede Kamer werd al voorgesteld in de gevallen waarbij geen voorlopige hechtenis is toegepast een eigen bijdrage op te leggen overeenkomstig de eigen bijdrage in andere zaken. Een daartoe strekkend amendement werd weer ingetrokken omdat het voorstel nog nadere studie vergde – de Minister van Justitie meende toen dat de verdragen (EVRM en IVBPR) een eigen bijdrage in strafzaken niet toelieten – en advies van de Raad van State nodig was (amendement nr. 16 op het wetsvoorstel 22 209 van Soutendijk-van Appeldoorn). Opmerkelijk is dat de wetwijziging van 29 juni 1994 met een blanco advies van de Raad van State de Tweede en Eerste Kamer is gepasseerd.

De Nederlandse Orde van Advocaten heeft zich verzet tegen het invoeren van een eigen bijdrage in strafzaken en is van mening dat het opleggen van een eigen bijdrage conform artikel 35 WRB in strijd is met het bepaalde in art. 6 lid 3 c EVRM en art. 14 lid 3d IVBPR, waarin is bepaald dat indien de verdachte niet over voldoende middelen beschikt een raadsman te bekostigen, hij kosteloos (art. 6 lid 3, c EVRM) en/of zonder dat daarvoor betaling van hem kan worden verlangd (art. 14 lid 3, d IVBPR) een advocaat dient te worden toegevoegd. Ook tijdens een door de Coornhertliga georganiseerde discussiemiddag op 4 februari 1994 te Amsterdam over voorgestelde wijziging WRB, kwam de vraag ter sprake of de invoering van een eigen bijdrage voor verdachten in strafzaken wel in overeenstemming is met voornoemde verdragen. A.F.M. Brenninkmeijer achtte het goed denkbaar dat de eigen bijdrage in strafzaken in individuele gevallen een inbreuk op het verdragsrecht betekent, zeker indien de verdachte wegens de hoogte van de eigen bijdrage noodgedwongen af-

ziet van rechtsbijstand door een advocaat (zie verslag van Lex van Almelo: Eigen bijdrage in strafzaken mogelijk strijdig met verdragen, Staatscourant 27, 8 februari 1994). Hier ligt nog een rechtsgang naar Straatsburg in het kader van het EVRM open.

De feitelijke uitvoering van ambtshalve toevoegingen door de rechter

Na de invoering van de WRB geschiedt de feitelijke toevoeging van advocaten, in de gevallen waar er sprake is van een exclusieve bevoegdheid tot toevoegen door de rechter, door het bureau rechtsbijstandvoorziening.

De inschrijvingsvoorwaarden die de raden voor rechtsbijstand ingevolge art. 13-17 WRB hanteren voor het toevoegen van advocaten gelden ook voor de gevallen waarin de rechter een exclusieve toevoegingsbevoegdheid heeft. Dit zal in de praktijk betekenen, dat slechts die advocaten kunnen worden toegevoegd die voldoen aan de voor deelname aan de piket gestelde deskundigheids-eisen en ook verder voldoen aan de in de WRB gestelde inschrijvingsvoorwaarden.

Onduidelijk is nog in hoeverre bij het toevoegen van een advocaat de keuze van de rechtzoekende moet worden gerespecteerd. In het kader van de piketregeling is daar al in voorzien door de voorkeurspiketregeling. Bij de ambtshalve toevoegingen door de rechter was dat, afhankelijk van het arrondissement, wel eens anders. Zo heeft de voorzitter van de Rechtbank in Almelo zich op het standpunt gesteld dat geen advocaat buiten het arrondissement wordt toegevoegd en huldigde de Voorzitter van de Rechtbank Maastricht het standpunt dat juist niet de advocaat van eigen keuze wordt toegevoegd, in dat geval zou er immers sprake zijn van een gekozen raadsman. Volgens de Hoge Raad vindt de stelling, 'dat het recht van de verdachte zich bij zijn verdediging te laten bijstaan door een raadsman van zijn eigen keuze, tevens inhoudt dat de verdachte die geen gekozen raadsman heeft, recht heeft op toevoeging van de raadsman van zijn eigen keuze', geen steun in het recht (HR 20 oktober 1987, NJ 1988, 446). Het is twijfelachtig of dit standpunt overeenkomt met de uitleg die het Europese Hof geeft aan art. 6 lid 3c EVRM (zie de arresten Pakelli EHRM 25 april 1983 Series A Vol. 64, Artico EHRM 13 mei 1980 Series A Vol. 37 en Goddi vs Italië, Europese Commissie, 14 juli 1982, Series B Vol. 61).

Uitgangspunt van de WRB is dat de advocaat van eigen keuze wordt toegevoegd. In veel arrondissementen vindt de ambtshalve toevoeging echter nog steeds op dezelfde wijze plaats als vóór 1994 en vervult het bureau rechtsbijstandvoorziening slechts een administratieve functie. Door middel van een 'lastgevingsformulier' wordt door de rechter (griffie) aangegeven wie als raadsman dient te worden toegevoegd.

In de praktijk vraagt de rechter-commissaris bij de behandeling van de vordering bewaring niet of de verdachte de piket-advocaat die hem heeft bijgestaan wenst te zien toegevoegd. Het zou aanbevelenswaardig zijn dat de rechter-commissaris de verdachte hier wel naar vraagt. De keuze van de verdachte wordt daarmee gerespecteerd en onnodige toevoegingen van twee verschillende advocaten aan een verdachte tegen wie nog een andere vervolging loopt zou daarmee kunnen worden voorkomen.

Uitbreiding taken piketadvocaat

Bij de wijziging van de bepalingen met betrekking tot de in verzekeringstelling (art. 58-59 Sv) in werking getreden op 1 oktober 1994, is aan art. 40 Sv een vierde lid toege-

voegd. Hierin is bepaald dat, indien de officier van justitie op grond van art. 59c Sv beroep aantekent tegen een onmiddellijke invrijheidstelling van de verdachte door de rechter-commissaris op grond van art. 59a Sv, de toegevoegde piketadvocaat ook als raadsman dient op te treden bij de behandeling van dit beroep bij de rechtbank.

Een regeling voor een vergoeding voor deze extra werkzaamheden in het kader van een piket-toevoeging is over het hoofd gezien. Art. 46 Besluit vergoedingen rechtsbijstand 1994 (Stb. 1994, 31) voorziet alleen in een vergoeding voor de piketadvocaat in het kader van de rechtsbijstand verleend op het politiebureau en de voorgeleiding voor de rechter-commissaris. Het Ministerie van Justitie huilt zich thans, op instigatie van de Nederlandse Orde van Advocaten, over een vergoeding voor de extra werkzaamheden die in het kader van de nieuwe regeling van de in verzekeringstelling kunnen voorkomen.

Intussen heeft de voorzitter van de Rechtbank Utrecht op 21 november 1994, in weervil van het nieuwe lid 4 van art. 40 Sv, toch besloten op grond van art. 41 Sv een last tot toevoeging te geven in een geval dat de officier van justitie beroep had aangetekend tegen de onmiddellijke invrijheidstelling van de verdachte door de R-C. De voorzitter overwoog dat de verdachte sedert de beslissing van de R-C niet langer aan te merken valt als een in verzekering gestelde verdachte en nu voor de appelprocedure ex art. 59a Sv niet (!) is voorzien in toevoeging van een raadsman aan de verdachte en de bewaring van de verdachte wordt gevorderd, op de voet van art. 41 lid 1 aanhef en onder a Sv op ambtshalve last van de voorzitter van de rechtbank aan de verdachte een raadsman dient te worden toegevoegd.

Vraaguitval rechtzoekenden

Inmiddels is gebleken dat het aantal aanvragen van toevoegingen drastisch is afgenomen. Uit de cijfers blijkt dat het gaat om een vermindering van het totaal aantal toevoegingen van 20 tot 30%. Dit staat in een schril contrast tot de constante stijging van aantallen toevoegingen in de jaren voorafgaande aan de invoering van de WRB. De vijf raden voor rechtsbijstand laten momenteel een onderzoek verrichten naar de grote daling van het aantal aanvragen voor – en toekenningen van – gefinancierde rechtsbijstand. Het onderzoek wordt uitgevoerd door het WODC en in januari 1995 worden de eerste resultaten verwacht.

Deze ontwikkeling is niet geheel onverwacht. Dat de rechtzoekende op grond van een gering belang nu eerder besluit geen rechtsbijstand te nemen, is nog te rechtvaardigen. De huidige daling van de aanvragen om gefinancierde rechtsbijstand doet echter vermoeden dat ook diegenen die wettelijk rechtsbijstand nodig hebben hiervan, in verband met de hoge kosten, moeten afzien. Degenen die net boven de maximum inkomensgrens vallen, zitten helemaal in een benarde positie. Het zijn vaak rechtzoekenden die weliswaar een redelijk inkomen hebben, maar op grond daarvan ook vaker hogere vaste lasten hebben. Deze groep kan het gewone uurtarief voor advocaten (f 280 per uur) vaak helemaal niet betalen. Daarbij zijn ook nog de griffierechten verhoogd. Mr S. Royer uitte zijn verontrusting over de nieuwe leemte in de rechtshulp die met de invoering van de WRB zou ontstaan, met name voor de rechtshulpzoekende die net niet in aanmerking komt voor gefinancierde rechtsbijstand, reeds in zijn rede voor de jaarvergadering van de Nederlandse Orde van Advocaten op 2 oktober 1992 (Toegang tot de rechter, Advocatenblad 1992, p. 539 e.v.). Hij vroeg zich af of het grondrecht op toegang tot de (civiele) rechter nog wel voldoende ge-

waarborgd zou blijven. De Nederlandse Orde van Advocaten vergaderde op 30 september 1994 over de declaratietarieven en bezint zich thans over het te hanteren uurtarief. De verplichte procesvertegenwoordiging door advocaten staat ter discussie en er wordt gezocht naar alternatieve geschillenbeslechting (zie A.F.M. Brenninkmeijer, Advocatentarieven niet op prijs gesteld, NJB 1994, p. 1239 e.v. en de plannen van de ministers Wijers en Sorgdrager, gepresenteerd op 19 december 1994 in het kader van het rapport Marktwerking, deregulering en wetgevingskwaliteit, NJB 1995, p. 35).

Kortom, de pogingen de kosten van rechtsbijstand beheersbaar te maken, kunnen nog grote gevolgen hebben voor de traditionele organisatie van de rechtspleging. Of de rechtshulpzoekende daar zoveel mee opschiet is nog maar de vraag.